

esperanto *express*

Wat is esperanto ?

- ↳ Een klein boekje waarmee je de hele taal kan leren

esperanto

express

- ◀ Het alfabet en zijn uitspraak
- ◀ De grammaticale uitgangen
 - + het lidwoord
- ◀ De vervoeging
 - ↳ De persoonlijke voornaamwoorden
 - ↳ De bezittelijke voornaamwoorden
 - ↳ De tijden en wijzen
- ◀ De soorten zinnen
 - ↳ Vragende zinnen
 - ↳ Ontkennende zinnen
- ◀ De cijfers en getallen
- ◀ De 45 simpele woordjes
- ◀ Enkele voor- en achtervoegsels

Het alfabet en zijn uitspraak

Het esperanto heeft een latijns alfabet van 28 letters, maar de Q, de W, de X en de Y bestaan niet ...

A	<i>arbo</i>	K	<i>karoto</i>
B	<i>banko</i>	L	<i>luno</i>
C <<ts>>	<i>cigano</i>	M	<i>muziko</i>
Ĉ <<tsj>>	<i>ĉevalo</i>	N	<i>nombro</i>
D	<i>dento</i>	O	<i>onklo</i>
E	<i>enigmo</i>	P	<i>parolo</i>
F	<i>filmo</i>	R	<i>rozo</i>
G <<Franse g>>	<i>ganto</i>	S	<i>salono</i>
Ĝ <<dzj>>	<i>ĝirafo</i>	Ŝ <<sj>>	<i>ŝakalo</i>
H	<i>hotelo</i>	T	<i>teatro</i>
Ĥ <<ch>>	<i>ĥimero</i>	U <<oe>>	<i>uzino</i>
I	<i>ideo</i>	Ŭ <<w>>	<i>aŭto</i>
J	<i>jupo</i>	V	<i>vento</i>
Ĵ <<zj>>	<i>ĵurnalo</i>	Z	<i>zebro</i>

Alle letters worden uitgesproken
en alles wordt geschreven zoals
je het hoort: je kan dus geen
schrijffouten maken!

Eén letter = één klank & één klank = één letter

De klemtoon ligt altijd op de voorlaatste lettergreep.

De grammaticale uitgangen

*Er is geen enkele uitzondering in
het Esperanto!*

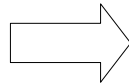

Alle substantieven of zelfstandige naamwoorden eindigen op

-O

parol + o = gesprek, woord

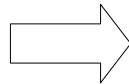
De adjectieven of bijvoeglijke naamwoorden

-A

parol + a = gesproken, mondeling

De bijwoorden

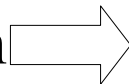

-E

parol + e = sprekend

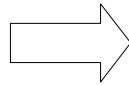
De werkwoorden (de infinitief)

parol + i = spreken

-I

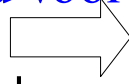
De meervoudsvorm

parol + o + j = gesprekken

-J

De accusatief of het lijdend voorwerp

li aũdas parol + o + n =

hij hoort een gesprek

-N

Het lidwoord

**Er is maar één bepaald
lidwoord :**

la

**Er bestaat geen
onbepaald lidwoord !**

la parolo = *het gesprek*

la paroloj = *de gesprekken*

parolo = *(een) gesprek*

paroloj = *gesprekken*

De persoonlijke voornaamwoorden

mi : ik

vi : jij, u, jullie

li : hij

ŝi : zij (enkelvoud)

ĝi : het (voor dieren en voorwerpen)

ni : wij

ili : zij (meervoud)

oni : men

si : wederkerend voornaamwoord
(voor de derde persoon)

De bezittelijke voornaamwoorden

Door de uitgang van het adjectief (-a) toe te voegen aan de persoonlijke voornaamwoorden worden de bezittelijke voornaamwoorden gevormd.

mia, via, lia ... = *mijn, jouw, zijn ...*
la mia ... = *de mijne ...*

De vervoeging

+I ⇒ **infinitief**

+AS ⇒ **heden**

+IS ⇒ **verleden**

+OS ⇒ **toekomst**

+US ⇒ **voorwaardelijk**

+U ⇒ **gebiedend**

Dezelfde uitgangen voor alle personen

in alle tijden, want het persoonlijke

voornaamwoord is bepalend!

paroli = *spreken*

mi parolas = *ik spreek*

vi parolas = *jij spreekt*

li / ŝi parolas = *hij / zij spreekt*

ni parolas = *wij spreken*

vi parolas = *jullie spreken*

ili parolas = *zij spreken*

(vi) parolu ! = *spreek !*

De vragende zin

Een vraag wordt gevormd door de zin te beginnen met :

Êu ... ?

Een antwoord op die vraag begint met :

~jes ...
of

~ne ...

Êu li manêas ? - Ne, li dormas...
Eet hij ? - Neen, hij slaapt ...

De ontkenning

De ontkenning wordt gevormd door het woord **ne** <<*niet / geen*>> te plaatsen net voor het woord waarop de ontkenning betrekking heeft.

mi ne kantas. - *Ik zing niet.*

ne mi kantas. - *Ik ben het niet die zingt.*

De cijfers en getallen

De getallen worden gevormd
door de cijfers samen te voegen ...

0	nulo	10	dek
1	unu	11	dek unu
2	du	20	dudek
3	tri	22	dudek du
4	kvar	30	tridek
5	kvin	100	cent
6	ses	200	ducent
7	sep	1000	mil
8	ok	1 000 000	miliono
9	naŭ	1 000 000 000	miliardo

rangtelwoorden = getal + a

(la) unua, dua, tria = (de) eerste, tweede, derde

bijwoorden = getal + e

unue, due = ten eerste, ten tweede

veelvouden = getal + obl + a

duobla, triobla, kvarobla = dubbel, drievoudig, viervoudig

delen = getal + on + o

duono, triono, kvarono = de helft, een derde, een vierde

groepen = getal + op + o

duopo, tripo, kvaropo = paar, trio, kwartet

substantieven = getal + o

deko, dekduo, cento = tiental, dozijn, honderdtal

De 45 simpele woordjes

	I+ onbe- paald	KI+ vragend & relatief	TI+ verwij- zend	ĈI+ verza- mel- woord	NENI+ ontken- nend
+U personen	<i>iu</i>	<i>kiu</i>	<i>tiu</i>	<i>ĉiu</i>	<i>neniu</i>
+O dingen	<i>io</i>	<i>kio</i>	<i>tio</i>	<i>ĉio</i>	<i>nenio</i>
+A hoedanig- heid	<i>ia</i>	<i>kia</i>	<i>tia</i>	<i>ĉia</i>	<i>nenia</i>
+E plaats	<i>ie</i>	<i>kie</i>	<i>tie</i>	<i>ĉie</i>	<i>nenie</i>
+AM tijd	<i>iam</i>	<i>kiam</i>	<i>tiam</i>	<i>ĉiam</i>	<i>neniam</i>
+EL manier	<i>iel</i>	<i>kiel</i>	<i>tiel</i>	<i>ĉiel</i>	<i>neniel</i>
+AL reden	<i>ial</i>	<i>kial</i>	<i>tial</i>	<i>ĉial</i>	<i>nenial</i>
+OM hoeveelheid	<i>iom</i>	<i>kiom</i>	<i>tiom</i>	<i>ĉiom</i>	<i>neniom</i>
+ES bezit	<i>ies</i>	<i>kies</i>	<i>ties</i>	<i>ĉies</i>	<i>nenies</i>

Enkele voor- en achtervoegsels

mal- ⇒ tegenovergestelde

granda = groot, **malgranda** = klein

-in ⇒ vrouwelijk

êvalo = paard, **êvalino** = merrie

-id ⇒ afstammeling

êvalo = paard, **êvalido** = veulen

-ist ⇒ beroep

floro = bloem, **floristo** = bloemist

-ul ⇒ persoon

juna = jong, **junulo** = jonge man

-aĵ ⇒ ding

trinki = drinken, **trinkaĵo** = drank

-il ⇒ werktuig

tranĉi = snijden, **tranĉilo** = mes

-ar ⇒ verzameling

arbo = boom, **arbaro** = bos

-ej ⇒ plaats

ĉevalo = paard, **ĉevalejo** = paardenstal

-et ⇒ verkleining

domo = huis, **dometo** = huisje

-eg ⇒ vergroting

domo = huis, **domego** = flat

-ig ⇒ maken

sidi = zitten, **sidigi** = laten zitten

-iĝ ⇒ worden

sidi = zitten, **sidiĝi** = gaan zitten

De grammaticale uitgangen:

-O substantief

-A adjectief

-E bijwoord

+J meervoud

+N accusatief

De uitgangen van de werkwoorden:

-IS verleden
tijd

-AS tegenwoordige
tijd

-OS toekomstige
tijd

-I infinitief

-US voorwaardelijk

-U gebiedend

actieve { verleden

-INT-

passieve { verleden

-IT-

deelwoor- { tegenwoordig

-ANT-

deelwoor- { tegenwoordig

-AT-

den { toekomstig

-ONT-

den { toekomstig

-OT-

Voorvoegsels:

DIS-	verspreiding	EK-	beginnend	GE-	gemixt
MAL-	teggengestelde	MIS-	onjuist	RE-	opnieuw

Achtervoegsels:

-AĈ-	lelijk	-ET-	verkleinwoord	-EG-	vergroting
-IN-	vrouwelijk	-ID-	afstammeling	-IST-	beroep
-UL-	persoon	-AN-	bewoner, lid	-EM-	gewoonte
-AJ-	ding	-IL-	werktuig	-AR-	verzameling
-EJ-	plaats	-UJ-	container	-EC-	eigenschap
-EBL-	mogelijk	-IND-	waardig	-END-	noodzakelijk
-AD	voortdurend	-IG-	maken	-IĜ-	worden